

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การใช้ที่ดิน เป็นส่วนหนึ่งของความเจริญเติบโตของชุมชนเมือง เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ของเมืองจะสะท้อนลงสู่การใช้ที่ดิน ผลของการพัฒนาเมืองอาจเป็นเหตุหนึ่งของการเกิดปัญหาการใช้ที่ดินถ้าขาดการวางแผนรองรับความเจริญเติบโตหรือกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า ซึ่งปัจจุบันปัญหาการใช้ที่ดินที่เกิดจากการขาดการวางแผนหรือการใช้ที่ดินตามยุทธศาสตร์เป็นปัญหาของเมืองโดยทั่วไป และยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาเมืองด้านอื่น ๆ ต่อเนื่องกันด้วย

การพัฒนาภูมิภาคของประเทศไทยปัจจุบัน มุ่งเน้นการพัฒนาเมืองที่มีศักยภาพในภูมิภาค เพื่อให้เป็นศูนย์กลางให้แก่เมืองบริเวณรอบ ๆ ใกล้เคียง โดยให้เมืองที่มีศักยภาพเหล่านี้รับภาระเป็นเมืองหลักหรือเมืองรองของภูมิภาคเพื่อแบ่งเบาภาระจากการเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่มีพลังดึงดูดสูงมาก เป็นศูนย์กลางประชาคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี อากาศและอื่น ๆ อีกมาก จนกลายเป็นปัญหาระดับชาติ การพัฒนาเมืองที่มีศักยภาพเพื่อพัฒนาเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาค คือเมืองที่มีพื้นฐานทาง เศรษฐกิจที่มั่นคงและมีโอกาสขยายฐานทาง เศรษฐกิจแก่พื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของภาค ประกอบกับความเหมาะสมในด้านอื่น ๆ อีกเช่น การคมนาคมขนส่ง การมีทำเลที่ตั้งที่เอื้ออำนวยแก่พื้นที่บริเวณรอบ ๆ อีกทั้งการมีปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ค่อนข้างพร้อมแล้วจะทำให้ประหยัดในการลงทุน เป้าหมายของการพัฒนาเมืองหลักของภูมิภาค คือการเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เศรษฐกิจ ท้องถิ่นเป็นที่มาหาทุนและเป็นแหล่งรองรับการอพยพประชากรจากชนบทไม่ให้เข้าสู่เมืองหลวง

เมืองนครสวรรค์หรือปากน้ำโพ เป็นเมืองหนึ่งในภาคเหนือตอนล่างที่มีลักษณะความเหมาะสมในการพัฒนาดังกล่าวแล้ว ดังนั้น แผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จึงได้มีการกำหนดให้นครสวรรค์เป็นเมืองหลักลำดับรองสำหรับภาคเหนือ

ตอนล่าง ซึ่งประกอบด้วยโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในอันที่จะมีผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม-ประชากร และกายภาพของเมือง ซึ่งควรที่จะมีการวางแผนรองรับความเปลี่ยนแปลง ในทุก ๆ ด้านของการพัฒนา เมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองหลัก อีกทั้งแก้ไขปัญหา การไร้ที่ดินปล้ลจุบันที่เกิดจากการขาดการวางแผนในอดีต และป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องมาจากความเจริญเติบโตของเมืองตามปกติและผลจากการพัฒนา

การไร้ที่ดินของชุมชนเมืองนครสวรรค์มีรูปแบบการไร้ที่ดินแบบกระจัดกระจาย ไม่มีระเบียบ เพราะขาดการวางแผน เคยมีการศึกษาวางผังเมืองเมื่อปี 2514 คือผังเมือง นครสวรรค์ 2534 แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามผัง จากการพิจารณาเบื้องต้นในเรื่องการไร้ที่ดินจากช่วงปี พ.ศ. 2509-2525 พบว่า เมืองนครสวรรค์หรือปากน้ำโพตั้งเป็นสุขาภิบาล เมื่อ พ.ศ. 2457 ต่อมายกฐานะเป็นเทศบาลเมื่อ 10 ธันวาคม 2478 มีพื้นที่ชุมชนประมาณ 1.47 ตารางกิโลเมตร เมื่อมีการสร้างถนนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะถนนพหลโยธิน การไร้ที่ดินชุมชนเมืองก็กระจายไปตาม แนวยาวของถนนห่างจากทางน้ำหลักมากกว่าเดิม ซึ่งการตั้งถิ่นฐานระยะแรกเป็นลักษณะชุมชน ริมน้ำเป็นแนวยาวล่องฝั่งแม่น้ำปิงและน่านตลอดมาจนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อมีการพัฒนา สร้างถนน ความนิยมการไร้เส้นทางคมนาคมเปลี่ยนไป การไร้ที่ดินก็เปลี่ยนเป็นขยายตัวตาม แนวถนนแทนไปจนจดเขาภและเขาขาด จนต้องมีการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลครั้งที่หนึ่ง เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2493 มีพื้นที่ประมาณ 8.85 ตารางกิโลเมตร การไร้ที่ดินกระจัดกระจาย ออกมาจากเขตเทศบาลโดยเฉพาะด้านใต้และด้านตะวันตกของชุมชน ต่อมาก็มีการขยาย เขตเทศบาลครั้งที่สองเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2522 เพิ่มพื้นที่เป็น 27.87 ตารางกิโลเมตร (เทศบาลเมืองนครสวรรค์ : 2528) ปัจจุบันนี้ปัญหาของเมืองนครสวรรค์อันเนื่องมาจากการ ขาดการวางแผนการไร้ที่ดินมีอยู่มากมาย เมื่อประกอบกับปัญหาสภาพกายภาพพื้นที่ชุมชนซึ่งเป็น ปัญหารรรมชาติอยู่แล้ว เมื่อพิจารณาปัญหาเมืองปล้ลจุบันประกอบกับการคาดการณ์ผลกระทบจาก การพัฒนาเมืองหลักเมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ คือการสกัดกั้นการอพยพประชากรเข้าสู่กรุงเทพมหานคร หรือการเป็นแหล่งงาน การบริการของภูมิภาค จะทำให้เมืองนครสวรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็วกว่าปกติ โดยเฉพาะด้านกรไร้ที่ดินของชุมชนเมือง คือพื้นที่ภายในเขตเทศบาลและ พื้นที่รอบนอกที่ต่อเนื่องกับเขตเทศบาล ซึ่งแนวทางการไร้ที่ดินที่เหมาะสมกับชุมชนและได้รับการ ปฏิบัติตามแผนที่ออกแบบไว้ล่วงหน้าจะช่วยแก้ไขปัญหาล้ลจุบัน และป้องกันปัญหาในอนาคตของชุมชน อันเกี่ยวกับการไร้ที่ดินได้บ้าง

ความสำคัญของปัญหา

เมื่อได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า เมืองนครสวรรค์เป็นชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น ประกอบกิจกรรม ซึ่งขาดการวางแผนรองรับก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ โดยทั่วไป ทั้งปัญหาใหญ่และปัญหาย่อย อีกทั้งปัญหาใหญ่ที่จะนำมาสู่ปัญหาย่อย ๆ ต่อไปที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. ปัญหาการขยายตัวของเมือง ซึ่งโดยทั่วไปเมืองมักขยายตัวแบบไม่มีกฎเกณฑ์ เนื่องจากขาดการวางแผนหรือวางผังไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะการจัดการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ นอกจากนี้การขยายตัวของเมืองที่ขาดหลักเกณฑ์จะก่อให้เกิดการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ ความสัมพันธ์กับการใช้ที่ดินประเภทอื่น และการใช้ที่ดินที่สัดส่วนไม่เหมาะสม

2. ปัญหาที่เกิดจากการกระจายตัวของประชากรในด้านความหนาแน่นและขนาด ไม่สอดคล้องกับพื้นที่ คือความไม่สะดวกสบาย เนื่องจากขาดแคลนสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ฯลฯ ซึ่งควรจะมีบริการทั่วถึงเพื่อความอยู่ดีของประชากรและความสมบูรณ์ของ การพัฒนาพื้นที่เมือง

3. ปัญหาจากกรณีพิพาทการใช้ที่ดิน ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนหรือ ประชาชนกับประชาชนเพราะขาดการวางแผนการใช้ที่ดิน โดยเฉพาะบริเวณชุมชนหนาแน่น ก่อให้เกิดการใช้ที่ดินผิดประเภทตามข้อกำหนดของชุมชน การรุกกล้าที่ดินของรัฐซึ่งจะทำให้เมืองขาดความเป็นระเบียบสวยงาม ซึ่งจะส่งผลถึงประชากรในชุมชนในด้านสุขภาพจิตและร่างกาย

4. ปัญหาการบริหารการปกครองและการพัฒนาของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในการ บริหารงานเพื่อชุมชนเมือง ซึ่งมีประชากรจำนวนมากจำเป็นต้องให้ กิตประสิทธิภาพในการ บริหารงานมาก ปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างฝ่ายบริหารกับประชาชน จะทำให้เกิดความ ขัดแย้ง ขาดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาบ้านเมือง ถ้าขาดแผนที่เหมาะสมและการยอมรับของประชากร

5. ปัญหาการย้ายถิ่น เมืองที่มีปัญหาทำให้เกิดความไม่น่าอยู่อาศัย ประชากรบางส่วน อาจละทิ้งถิ่นฐาน โดยเฉพาะผู้มีฐานะดีสามารถย้ายถิ่นสะดวก ซึ่งจะส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจ ของเมือง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพชุมชนเมืองตั้งแต่กำเนิดจนถึงปัจจุบัน เพื่อทราบถึงวิวัฒนาการชุมชนตลอดจนลักษณะของเมือง
2. ศึกษาลักษณะและความเหมาะสมของเมืองในการเป็นเมืองหลัก ซึ่งเกี่ยวกับดินแดนเบื้องหลัง (Hinterland) ศูนย์รวมการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งความเป็นศูนย์กลางด้านอื่น ๆ
3. ศึกษาลักษณะการเจริญเติบโตของชุมชน เพื่อทราบแนวโน้มการขยายตัวการใช้ที่ดินตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น และคาดการณ์สภาพความเจริญเติบโตในอนาคต
4. ศึกษาศักยภาพพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทตามหลักวิชาการทางผังเมืองตลอดจนการเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดินเพื่อรองรับความเจริญเติบโตของชุมชนเมืองในด้านต่าง ๆ ช่วงระยะเวลา 19 ปี (พ.ศ. 2525-2544)

สมมุติฐานการศึกษา

1. เมื่อเมืองนครสวรรค์ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเมืองหลักลำดับรองตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 จะทำให้เกิดการขยายตัวทุกด้านทั้ง เศรษฐกิจ สังคม ประชากรและความต้องการการใช้ที่ดิน
2. การขยายตัวด้านการใช้ที่ดินของชุมชนย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมภายในเมืองและพื้นที่ชนบทที่อยู่ต่อเนื่อง ทั้งด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินและโครงสร้างกายภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการควบคุมการขยายตัวของเมืองให้มีการแผ่ขยายไปบนพื้นที่อย่างเหมาะสมในด้านที่ตั้ง ขนาดพื้นที่และทิศทาง
3. การขยายตัวของประชากรเมืองย่อมทำให้เกิดการเพิ่มความหนาแน่นของการใช้ที่ดินภายในเมือง ซึ่งต้องมีการควบคุมการกระจายตัวของประชากรที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งการใช้ที่ดินที่เหมาะสมด้วย เพื่อแก้ไขปัญหาปัจจุบันและหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาในอนาคต

ขอบเขตการศึกษา

1. ข้อมูลการศึกษา ประกอบด้วย

ก. ระดับจังหวัดและอนุภาค ทำการศึกษาสภาพของเมืองนครสวรรค์ที่เกี่ยวข้องหรือมีความสำคัญในระดับจังหวัดและภาคเหนือตอนล่าง 8 จังหวัด

ข. ระดับชุมชนเมือง ทำการศึกษาเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) วิวัฒนาการชุมชนตั้งแต่อดีต การตั้งถิ่นฐานจนถึงปัจจุบัน
- 2) สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินตามยุทธศาสตร์

ขาดการวางแผน

- 3) แนวโน้มและทิศทางการขยายตัวการใช้ที่ดิน
- 4) คาดประมาณความต้องการการใช้ที่ดินของชุมชนในอนาคต ปี พ.ศ.

2544

- 5) ศึกษากฎเกณฑ์และ เสนอแนะรูปแบบการใช้ที่ดินที่คาดประมาณได้

ในปี 2544

2. ขอบเขตพื้นที่ศึกษา คือพื้นที่เขตเทศบาลเมืองนครสวรรค์ ปัจจุบันพื้นที่ประมาณ 27.87 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่รอบนอกอีกประมาณ 28.77 ตารางกิโลเมตร รวมพื้นที่ศึกษาประมาณ 56.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 35,193 ไร่ (ดูแผนที่ 1.1 ประกอบ)

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาและเรื่อง การใช้ที่ดิน การตั้งถิ่นฐานและการเจริญเติบโตของเมือง

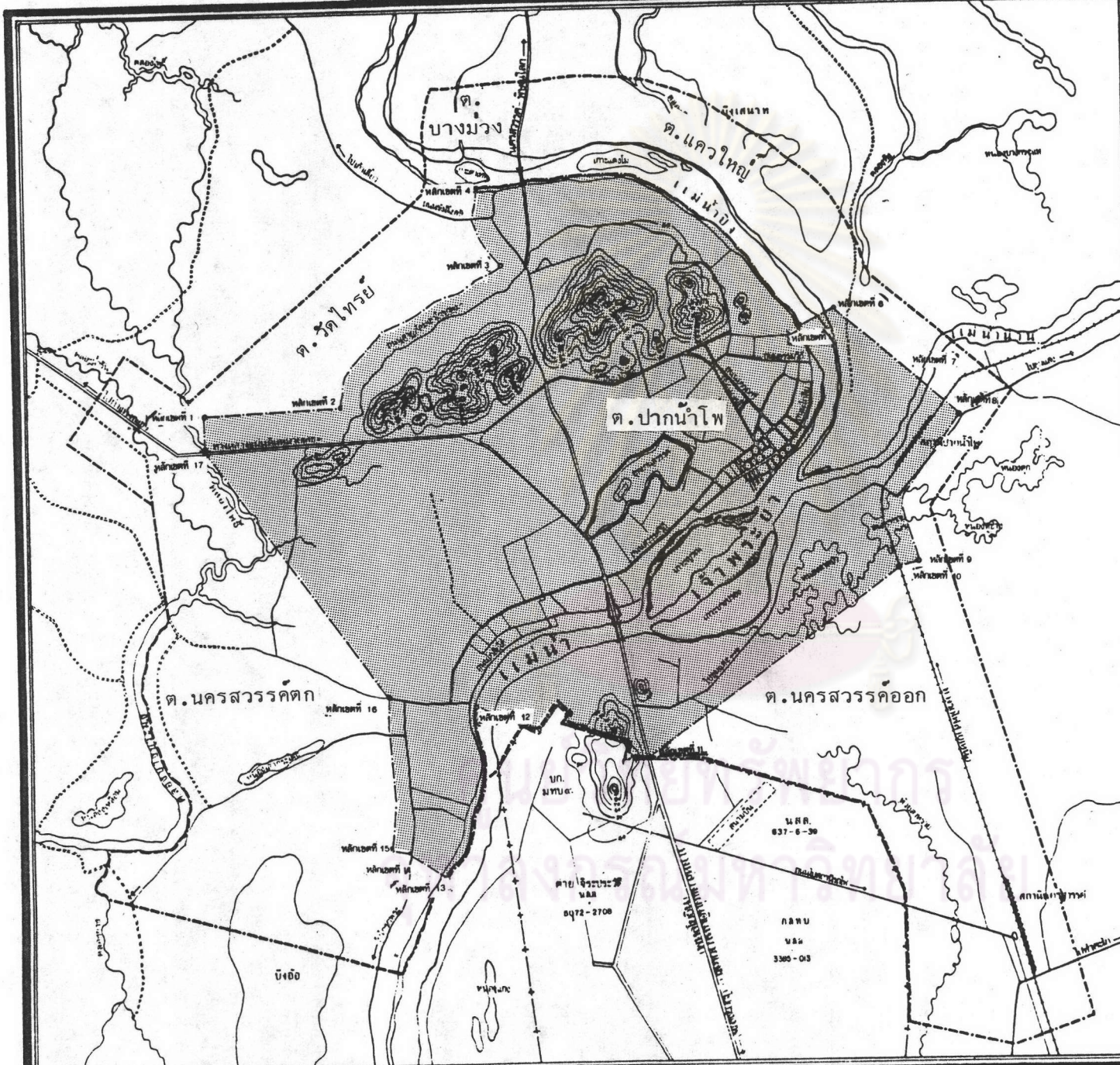
2. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

ก. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลระดับรอง คือหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้านทั้งกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากรทั้งหน่วยงานในลุ่มกลางและท้องถิ่น

ข. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการออกสำรวจภาคสนาม ศึกษาลักษณะพื้นที่ศึกษาและการสัมภาษณ์ประชากรในพื้นที่ เช่น เจ้าของพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและประชากรทั่วไป

3. จัดระเบียบข้อมูล เป็นการบันทึก ปรับปรุงข้อมูลที่รวบรวมมาได้ จัดระเบียบเพื่อรอการวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วนั้นมาทำการศึกษาวิเคราะห์เป็นส่วน ๆ โดยหลักวิชาการทางสถิติและหลักวิชาการทางผังเมือง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ

**การศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง
การใช้ที่ดินชุมชนเมืองนครสวรรค์**

แผนที่. 1.1
แสดง. ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

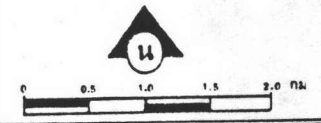
ความหมาย.

- เขตเทศบาล
- เขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา. สำนักผังเมือง ฯ
เทศบาลเมือง ฯ

สัญลักษณ์.

- ถนน
- ถนนไฟฟ้า
- ทางรถไฟ
- แหล่งน้ำ คลอง
- เส้นเขตความสูง
- เขตทหาร
- เขตพาณิชย์
- เขตการศึกษา

ที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินประกอบด้วย

ก. ศึกษาสภาพทั่วไปของเมืองนครสวรรค์ โดยพิจารณาระดับจังหวัดและ
อนุภาคศึกษา คือภาคเหนือตอนล่าง 8 จังหวัด

1) ศึกษาลักษณะความได้เปรียบเชิงที่ตั้งที่มีทำเลสัมพัทธ์ (Relative Location) ที่เหมาะสมประกอบกับดินแดนเบื้องหลัง (Hinterland) คือการเป็นศูนย์กลาง
เส้นทางคมนาคมขนส่ง การล้อมรอบด้วยพื้นที่เกษตรอุดม อีกทั้งความเอื้ออำนวยต่อกันของ
พื้นที่ทำให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน ความเจริญเติบโตและความดำรงคงอยู่ได้ของ เมืองจากอดีตจน
ปัจจุบัน

2) ศึกษาลักษณะ ความสำคัญของ เมืองนครสวรรค์ในระดับจังหวัดและ
อนุภาคศึกษาความเกี่ยวข้องกันของพื้นที่ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม-ประชากร

3) สรุปลักษณะ เมืองนครสวรรค์ในระดับจังหวัดและอนุภาคทั้งปัจจุบัน
และในอนาคตเมื่อพิจารณาประกอบโครงการพัฒนาระดับต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อเมือง เพื่อ
หาแนวทางการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับลักษณะ เมือง

ข. ศึกษาสภาพทั่วไปชุมชนเมือง และปัญหา

1) ประวัติการตั้งถิ่นฐานและกิจกรรมของชุมชนในอดีตเพื่อทราบถึง
สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันที่หลงเหลืออยู่ โดยข้อมูลส่วนใหญ่มาจาก "เอกสารการสัมมนา
ประวัติศาสตร์นครสวรรค์" ซึ่งจัดทำโดยวิทยาลัยนครสวรรค์เมื่อปี 2527 เป็นหลักของข้อมูล

2) สภาพปัจจุบันของเมืองทั้งกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม-ประชากร ทั้งใน
เรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาในด้านต่าง ๆ ของเมือง

3) การใช้ที่ดินของเมืองพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจากอดีต-ปัจจุบันเท่าที่
ข้อมูลเอื้ออำนวย เพื่อดูแนวโน้มประกอบการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอนาคต

ค. ศึกษาความต้องการพื้นที่การใช้ที่ดินโดยการคาดการณ์และการวิเคราะห์

พื้นที่

1) คาดประมาณจำนวนประชากรซึ่งกระทำการศึกษาทั้งระดับจังหวัด
อำเภอเมือง พื้นที่เทศบาลและพื้นที่ชุมชนเมือง (เขตพื้นที่ศึกษา คือพื้นที่เขตเทศบาลและพื้นที่
รอบนอก) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แนวโน้มคือ Geometric Extrapolation เพื่อทราบ
จำนวนประชากรรวมทั้งคาดว่าจะเป็นในอนาคต และวิธี Component Method หรือ Cohort

Survival เพื่อทราบโครงสร้างประชากรที่ควรจะเป็น

2) คาดประมาณความต้องการการใช้ที่ดิน (Land Use Programming) ประเภทต่าง ๆ ของชุมชนเมืองในอนาคตมีเป้าหมายการศึกษาคือ พ.ศ. 2544 โดยใช้จำนวนและโครงสร้างประชากรจากการคาดประมาณในข้อ 1 เป็นหลักประกอบกับแนวโน้มการใช้ที่ดินแต่ละประเภทในเรื่องสัดส่วนปัจจุบันและสัดส่วนมาตรฐานชุมชน (Urban Standard) ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาการใช้ที่ดิน 41 เมืองในประเทศไทย รวมทั้งนครสวรรค์ด้วย

3) วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่เมืองทั้งพื้นที่ที่มีข้อจำกัดการพัฒนาและพื้นที่ที่เอื้ออำนวยการขยายตัวชุมชน โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธี Threshold Analysis เบื้องต้นก่อน เพราะพื้นที่มีปัจจัยข้อจำกัดการขยายตัวชุมชนชัดเจนโดยเฉพาะธรรมชาติ แล้วทำการวิเคราะห์ศักยภาพแห่งการพัฒนาบนพื้นที่ (Potential Surface Analysis) อันเป็นเทคนิควิเคราะห์เพื่อออกแบบวางผังการใช้ที่ดิน พิจารณาสถานที่ที่กระทบต่อการใช้ที่ดินผลจะปรากฏออกมาเป็นค่าตัวเลขแสดงให้เห็นศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่จากระดับต่ำสุดถึงสูงสุด เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์กับทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่ารูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับชุมชนในอนาคตควรเป็นอย่างไร

ง. ออกแบบทางเลือกรูปแบบการใช้ที่ดินของชุมชน ซึ่งประมวลขึ้นจากการศึกษาตั้งแต่ต้นจนถึงบทสรุปนี้ เสนอแนะรูปแบบการใช้ที่ดินที่คาดว่าจะเหมาะสมกับชุมชนในอนาคต โดยแสดงรูปแบบการใช้ที่ดินอย่างกว้าง ๆ (Land Use Plan) ประกอบข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผังการใช้ที่ดินบรรลุวัตถุประสงค์ รูปแบบการใช้ที่ดินและข้อเสนอแนะเหล่านี้ยึดหลักความเหมาะสมบนพื้นที่ตามหลักวิชาการทางผังเมือง และความเป็นไปได้ของเมืองที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนา

5. การนำเสนอข้อมูล ผลการศึกษาวิเคราะห์ รวมทั้งรูปแบบการใช้ที่ดินและข้อเสนอแนะจะกระทำโดยการบรรยาย ข้อมูลตาราง แผนภาพและแผนที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการชุมชนเมืองนครสวรรค์ ซึ่งเป็นชุมชนริมน้ำและเมืองหลักภาคเหนือตอนล่าง
2. มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ที่ดินของเมืองตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณี (Case Study)

ของเมืองนครสวรรค์ เพราะแต่ละเมืองย่อมมีความแตกต่างกัน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาซึ่งต้องการแตกต่างกันไปแต่ละกรณี

3. เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองนครสวรรค์และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เพื่อสนองความต้องการของประชากรท้องถิ่นและรองรับความเจริญของเมือง เช่นบริการสาธารณสุขไปรษณีย์ สาธารณูปการ
4. เป็นแนวทางการศึกษางานประเภทเดียวกันแก่ผู้ที่สนใจท่านอื่น ๆ
5. เป็นการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ความคิดแก่ผู้ศึกษา

แหล่งที่มาข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เมื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นบ้างแล้ว ทำการออกสำรวจพื้นที่ภาคสนาม เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นอกจากนี้ก็ทำการเก็บบันทึกข้อมูลที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์แต่ไม่มีจากแหล่งทุติยภูมิโดยการถ่ายภาพ สัมภาษณ์ การสอบถาม การสัมภาษณ์ประชากรท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ทำกรรวบรวมค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น ได้แก่

- ก. สำนักงานเทศบาลเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
- ข. ศาลากลาง สำนักงานอุตสาหกรรม สำนักงานพาณิชย์...หน่วยงานราชการต่าง ๆ ในจังหวัดนครสวรรค์
- ค. สำนักงานเมือง กรมการปกครอง กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย
- ง. สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- จ. กรมทางหลวง กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม
- ฉ. กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ช. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ซ. กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม
- ฅ. กองวิชาการ กองสถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
- ฎ. ห้องสมุดสถาบันประชากรศาสตร์ สถาบันวิทยบริการ ห้องสมุด

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จ. หอสมุดรณนาคารแห่งประเทศไทย บริติชเคาน์ซิล

3. แผนที่และภาพถ่ายทางอากาศจากสำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานเทศบาลเมืองนครสวรรค์ กรมแผนที่ทหาร กรมชลประทาน กรมเจ้าท่า

ข้อจำกัดการศึกษา

1. ด้านข้อมูล

ก. ข้อมูลส่วนมากเป็นข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Sources)

เพราะผู้ศึกษาไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Sources) ด้วยตนเองได้ แต่ก็พยายามเลือกใช้ข้อมูลจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ และค่อนข้างถูกต้อง เมื่อตรวจสอบในพื้นที่ได้

ข. ข้อมูลบางส่วนไม่สามารถหามาได้ แม้ว่าจะสำคัญในการวิเคราะห์เพราะเมืองนครสวรรค์กำลังมีความสำคัญเพิ่มขึ้นจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้มีผลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นมาก ดังนั้น จึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือในการเปิดเผยข้อมูลบางส่วนจากหน่วยราชการหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์จากโครงการนี้

ค. ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อาจไม่ตรงกัน ผู้ศึกษายึดถือตามหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ เป็นหลัก

ง. ข้อมูลบางส่วนไม่สามารถหาได้ ซึ่งความจริงแล้วต้องคำนึงถึง คือข้อมูลเกี่ยวกับประชากรภายในพื้นที่ทหาร ซึ่งอยู่ทางด้านใต้ชุมชน ซึ่งมีถึง 4 หน่วยคือ มณฑลทหารบกที่ 4 ค่ายจิระประวัติ กองกำลัง นสล. หน่วยเสียบยง นสล.

จ. ข้อมูลหลักชุมชนเป็นข้อมูลเขตเทศบาล เพราะระบบการเก็บข้อมูลตามเขตการปกครอง แม้ว่าชุมชนไม่ได้หยุดอยู่แค่ขอบเขตเทศบาล ข้อมูลพื้นที่ศึกษาล้วนรอบนอกเขตเทศบาล จะได้จากการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีการบันทึกไว้ อาจจะเป็นข้อมูลตำบลใกล้เคียง อีกทั้งการแปลจากแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศประกอบ

2. ด้านบุคคลากร

ก. ผู้ศึกษาไม่สามารถศึกษาวิเคราะห์ในทุกสาขาวิชาได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง แม้ว่าการศึกษาเรื่องการใช้ที่ดินจะเป็นเรื่องที่ละเอียดและต้องการการวิเคราะห์หลายด้านของเมืองทั้งเศรษฐกิจ สังคม-ประชากร กายภาพ ฯลฯ เพราะผู้ศึกษามีพื้นฐานความรู้ด้านกายภาพเป็นหลัก

ข. ทักษะ ความรู้ความชำนาญในเรื่องการวางแผนการใช้ที่ดินของผู้ศึกษา
ยังมีน้อย ผลการศึกษาจึงอาจจะไม่สมบูรณ์ ซึ่งถือว่างานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นแบบฝึกทักษะ
และรวบรวมความรู้ความคิดของผู้ศึกษาเท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย